

**ВЪЗБУДЕНИ ЧИТАТЕЛИ:
ПОЕЗИЯТА КАТО СРЕДСТВО ЗА КОМЕНТАР В ОНЛАЙН
ФОРУМИТЕ
ОРЛИН СПАСОВ**

**EXCITED READERS:
POETRY AS A TOOL FOR COMMENT IN ONLINE FORUMS
ORLIN SPASSOV**

Резюме: Текстът анализира интересен феномен: коментарите в поетическа форма, появяващи се често в дискусийните форуми към онлайн медиите. Какво кара участниците в дискусиите да превключват към поетически изразни средства? Защо в някои от случаите стиховете и римата са наситени с обценно слово и език на омраза? Използването на подобни езикови тактики усложнява отношението между медиите и техните публикации, както открива възможности за творчество и за съпротива по отношение на наложени норми.

Ключови думи: онлайн форуми, поезия, рима, обценно слово, език на омраза

Summary: The text analyses an interesting phenomenon: commentary in poetic form that appears frequently in online discussion forums. What causes the participants in the discussions to switch to poetic means of expression? Why, in some cases, are verses and rhymes saturated with obscene words and hate speech? The use of such language tactics complicates the relationship

between the media and their publics, as it opens opportunities for creativity and resistance to imposed norms.

Key words: online forums, poetry, rhyme, obscene words, hate speech

Поезия не на място?

На фона на разцвета на възможностите за конструиране на виртуалния „аз“ в социалните мрежи – публикуване на фотографии, видео, музика и друго съдържание – дискуссионните форуми към онлайн медиите предлагат по-малко технологични опции за персонализирано присъствие. Тук индивидуалността се изгражда основно със средствата на езика. Това е естествено, защото жанрът на публичната дискусия предполага рационалност и боравене с аргументи. Към тях често се добавят и емоциите. Някои от по-усъвършенстваните в софтуерно отношение форуми позволяват на участниците допълнително да свържат написаното с определено „настроение“. Форумът на онлайн изданието Дневник например предоставя готова скала с „настроения“, от която пишещият може да избира: „неутрално“, „весело“, „любопитно“, „тъжно“, „гневно“. По подразбиране софтуерът означава постингите с „неутрално“. Още средства за персонализация във форумите са профилната снимка или заместващо я графично изображение, сигнатурата и използването на емотикони. Извън тези опции за допълнително „модулиране“ на профила и текстовете на участниците, повечето форуми към онлайн медиите не предлагат други възможности.

Активните представители на публиката, пишещи във форумите, често не се задоволяват с този набор от средства за изразяване и търсят нестандартни начини за присъствие в пространствата за онлайн дискусии. Едно от тези средства е поезията. Става дума за специфичен начин на реагиране към обсъжданите във форумите теми, при което участникът превключва към изразяване с поетически

средства, така както той ги разбира и владее. Най-често това превключване се наблюдава при обсъждане на политически събития, които имат особена интензивност и лесно предизвикват възбудимост в читателите. Има обаче и много други събитийни поводи, при които поезията неочаквано влиза в употреба за нуждите на коментара. Разбира се, думата поезия тук трябва да се използва предпазливо и често е по-добре да я мислим като поставена в кавички.

Нека разгледаме няколко примера за употреба на стихове и на поезия в проза като форма на коментар в различни онлайн медии. В дискусия в сайта на Дневник под „Снимка на деня: Ким Чен-ун в Русия“¹, представяща ръкостискане между Владимир Путин и Ким Чен-ун, автор с профилното име *Платон Фъшкиев* коментира:

Чичко Путин ще рече,
„Искаш ли Топол момче“!?
Иска ми се то се знай,
Ама Гръмпи много лай!²

Под текст „Ген. Луков и неговите убийци“³, публикуван в Клуб Z, *ЦВЪКЛИННЪ ОФФЧЕФФЪ* пише:

Комунистът е отчаян! Комунистът е унил,
Партията се разпада, лидерът им е дебил. Как
допуснахме, другари да ни лепнат този срам? Сто
години комунизъм, а накрая К-Р ГОЛЯМ!

¹ (Снимка на деня..., 2019).

² В този и във всички следващи примери са запазени оригиналният правопис и оформление на текстовете.

³ (Ген. Луков и..., 2016).

В сайта на БЛИЦ текст със заглавие „Хит в мрежата! Мъж написа ода за Борисов, обяви го за икона“⁴ инспирира *ГЕРБЕРИН ДЕБИЛЕВ* да напише във форума:

ГЕРБЕРИН СЪМ АЗ ДЕБИЛЕВ И ОТ ТИКВА СЪМ РОДЕН !
МАЛОУМЕН СЪМ И ПРОСТ СЪМ , НО НЕ Е ПРОБЛЕМ ЗА МЕН !!!!
ИСКАМ КАТО ВОЖДА ЛЕНТОРЕЗ ДА СТАНА ,
С ЛЕНТА ДА ПОАША [ОПАША] МОРЕТО И БАЛКАНА
ИСКАМ ДА НАПИША И РОМАН ЗА ВОЖДА,
НО КАКВО ЛИ НАЙ - ЩЕ МУ ПОДХОЖДА ?????????? ИСКАМ.....ИСКАМ
....ИСКАМ....., А АКЪЛА- МАЛКО !
КВО И ДА НАПРАВЯ ВСЕ ИЗЛИЗА ЖАЛКО !!!!!

Отново в БЛИЦ в дискусия под заглавието „Шокиращи разкрития за "доброто" поведение на Джок Полфрийман в затвора“⁵ автор, пишец под името *АНГЛИЙСКИ ДЖОК* (вероятно същият читател, както в предходния пример, но под друго име), коментира в рими:

АНГЛИЙСКИ ДЖОК СЪС ГОЛЕМИЯ ГРИВЕСТ СМОК
МУШКА БЪЛХАРСКИ МИШОК
И ПРОКУРВАТУРАТА ГО ПУСКА ПРЕДСРОК!!!!

Текст със заглавие „Изхвърлен автомобил“⁶ подбужда участника във форума на *Дневник Michael Jordan* да напише серия от последователни коментари:

Някои от нашите шофьори не могат да се нарадват,
че със съвременните, бързи коли лесно се умъртвяват.

Много нови хубави пътища се построиха,
но на шофьорите, главите не им нагодиха.

България е малка, хубава държава,
нешастия не трябва да позволява.

Нашенеца много добре го разбира,

⁴ (Хит в мрежата..., 2018).

⁵ (Шокиращи разкрития за..., 2019).

⁶ (Изхвърлен автомобил..., 2019).

когато с голяма глоба се третира!

В други случаи поетическата изява във форумите е постигната с „ремикс“ на добре познат текст. Например в сайта на Дневник под заглавие „Щачева поиска с "нарочно волеизявление" да бъде проверена сделката за новия ѝ апартамент“⁷, автор с име *хт...* „преработва“ „Азбучна молитва“ на Константин Преславски:

Аз се моля на Баце с тия думи:

Баце на всеки мат'рял и създателю
на Стабилността.

Цветанът – живия дух – изпрати
да вдъхне в сърцето ми словото,
което ще бъде за благо на всички,
живеещи в Твоите заповеди.

[...]

Избави ме от антогерберска злоба,
дай ми мат'рялски мисъл и ум,
о, честна Пресвета Троице,
превърни скръбта ми в радост
да почна мъдро да описвам
премъдрите Ти чудеса,
като приема силата на журналистките.

Сега вървя по дирята на мутрите.
Следвайки името и делата им,
ще направя явно герберското слово,
въздавайки хвала на троицата в Божеството,

⁷ (Ангелов, 2019).

която възпява всяка възраст –
млад и стар със своя разум –
и един нов мат'риал, въздавайки винаги хвала
на Баце, Цецо и Стабилността, комуто подобава
чест, власт и слава от всяка твар и дихание,
във всички векове и навеки. Амин.

Понякога авторите във форумите „ремиксират“ текстове на музикални хитове.
Особено популярна в това отношение е лириката към хита на група Хиподил
„В.Г. (Бате Гойко)“:

Бате Гойко ти внимавай
каубоец е отзад.
Моля те не му се давай,
щото има косопад.
[...]

Текстът на Хиподил често се преработва в различни форуми. Например в
дискусия в Дневник под статия „Защо евтините апартаменти няма да бъдат
простени на ГЕРБ“⁸, *majortan* пише:

А, Бате Бойко, ти внимавай,
че Цветанов е отзад,
моля те не му се давай,
че ти готви компромат!

В друг случай преработката на известния текст на *Хиподил* е на спортна тема и е
във формата на поезия в проза, както в сайта *sportal.bg*, където под заглавие

⁸ (Дайнов, 2019).

„Фъргюсън разкри кога смята да върне Бербагов при титулярите“⁹, потребител *Барби пейката* пише:

Давай, Барби, ти си мъж! Давай, Барби скамейките здраво дръж! А, бате Барби ти внимавай, малък Уелбек е отзад! А, моля те не му се давай, на пейката си си рахат! [...].

Примерите за коментари, използващи средства на поезията и рими, са изключително много. Те се срещат практически всекидневно и не е нужно да добавяме още от тях, за да илюстрираме този интересен феномен. Лесно би могла да бъде направена класификация на видовете поетически реакции във форумите: според повода, който ги предизвиква (политическо или друго събитие); според това дали става дума за ремикс на познат поетически текст или за по-силно изразено лично авторство; според характера на съдържанието – по-високо или по-ниско (вулгарно, обценно); според това дали се използва стих или е налице поезия в проза, според самите качества на текста от гледна точка на владеене на известна поетическа култура и т.н. Понякога пишешите във форумите се включват в дискусиите като просто цитират откъс от известен поетически текст без да го преработват. Например, по повод актуалните напоследък дискусии за електрическите тротинетки в София, читател коментира в един от форумите: „А когато сняг забръска, що ще правиш ти зимска?“ – цитат от „Щурец и мравка“ на Александър Божинов.

Както ясно се вижда от дадените примери, коментарите в поетическа форма рядко се отличават с изисканост на стиха или римата. В повечето случаи употребата им разкрива липса дори на елементарно познаване на пунктуацията и правописа. Само в отделни случаи поетическите коментари са на висота. Още по-редки са случаите, в които коментари в поетическа форма правят

⁹ (Фъргюсън разкри кога..., 2019).

професионални литератори. Такъв е например Георги Бербенков, известен писател-хуморист, който под собственото си име дълго пише в стихотворна форма във форума на Дневник. Други потребители пък, без да са професионални автори, коментират устойчиво само в стихове (такъв е например *Michael Jordan* във форума на Дневник).

Какви са реакциите на останалите участници в дискусиите към „лирическите отклонения“ на част от колегите им? В повечето случаи коментарите в стихове и рима се приемат позитивно и развеселяват участниците във форумите. Не са редки обаче и моментите, в които предизвикват раздражение или насмешка. След поредица от коментари в поетическа форма на участник във форума на Дневник, друг потребител, *olexander*, иронично отбелязва: „Супер си! Сто плюса! Изпратен си ни свише! Ти си галактически мъдрец в тленна обвивка! Мъдрост блика от златоустата ти паст, а от езика ти (от върховете на пишещите Ти пръсти) гъст сладък шоколад капе“.¹⁰ На критика могат да бъдат подложени и публикации на утвърдени автори. Участник във форума на Дневник специално си създава профил с име *анти-бербенков*, от позицията на което започва поетическа борба с Георги Бербенков. По повод коментар на Бербенков в стихове, подкрепящ изяви на сумо-боеца Калоян Махлянов–Котоошу, *анти-бербенков* отговаря: „Котоошу падна лошо, стихоплетец плете пошло“.¹¹ Много често прописването в стихове на даден потребител отключва вълна от отговори в същата форма. В отделни моменти се получава истинска форумна надпревара за това кой ще сътвори по-оригинален коментар в рими. Ако даден, вече утвърдил се в този жанр автор на коментари престане да пише във форума, това обикновено предизвиква съжаление. „Къде изчезна Бербенков?“, „Бербенков няма пари за нет“ и „Бербенков сигурно се чуди как да постигне две неща едновременно – хем да пуска рими тук, хем да получава и плюсове“¹²,

¹⁰ (Марчев, 2015).

¹¹ (Котоошу записа трета..., 2009).

¹² (Снаряд е открит..., 2010).

коментират шеговито изчезването на Георги Бербенков от форума други участници в него.

Поетическата функция на езика в служба на форумния коментар

Основният въпрос е какво кара хората да реагират във форумите с превключване към поетическия регистър? Разкрива ли това реторическо поведение нещо съществено за нагласите и реакциите на публиката? И струва ли си изобщо анализът да се занимава с него? На пръв поглед случаите са ограничени преди всичко до забавното и смешното, и често самите автори действат тъкмо с този мотив: да забавляват останалите участници във форума, да въведат хумор в контекста на обсъжданията. Колкото и обаче понякога сами по себе си да са забавни, поетическите коментари не могат да бъдат сведени единствено до шегата. Те често пораждаат по-сложен езиков контекст, към който си струва да насочим поглед.

Преди всичко, извън полето на самата литература, използването на поетически или на квази-поетически форми е вид отклонение от нормата. В този смисъл, като всяко отклонение от нормата, използването им е заредено с известен подривен импулс. В случая то най-малкото е вид нарушаване на правилата, постигнато чрез изместване на коментара към друг езиков регистър. Става дума за вид езиков ексцес, който може силно да варира като интензивност.

В своя известен текст „Лингвистика и поетика“ Роман Якобсон анализира „поетическа функция“ на езика (Якобсон, 1975). Всяка комуникация съдържа пет основни компонента, на които съответстват пет основни функции на езика. Поетическата функция е свързана със особеностите на съобщението в комуникацията. По-точно, тя е изявена в ситуации, в които съобщението е важно само по себе си, а не толкова заради комуникативната или референциалната си насоченост. Най-често срещана поетическата функция е, разбира се, в литературни творби, но Якобсон веднага предупреждава, че тя не трябва да се

ограничава до поезията или прозата. Във всички други видове речева дейност тя може да се изяви като вторичен, допълнителен фактор. Например, посочва Якобсон, това се случва в съвременната реклама, използваща стихове, или, в миналото, в санскритските научни трактати, писани в стихове, където ясно се вижда, че „стихът излиза всъщност извън рамките на поезията, но в същото това време той задължително предполага поетическа функция“ (Якобсон, 1975: 205). Има и скрити проявления на поетическата функция, например във всекидневната употреба на езика. Това е илюстрирано с произнасянето на две имена винаги в една и съща последователност: например „Джоан и Марджъри“, а не обратното – „Марджъри и Джоан“. Защо е така? Първо обикновено се поставя по-краткото име. Всичко това има връзка с метриката в поетическия език, но и със скритите изяви на поетическата функция във всекидневния дискурс.

Якобсон по-нататък прави анализ на лаконичното съобщение на Цезар „Veni, Vidi, Vici“ и посочва, че симетрията на три двусрични глагола с еднаква начална съгласна и еднаква крайна гласна „придава блясък на съобщението“ и съответно подсилва поетическата му функция (Якобсон, 1975: 204). Известният лингвист привежда още един интересен пример. Ако в словосъчетанието „*Innocent bystander*“ (невинен зрител/свидетел) двете думи не съдържаха дактилно отношение помежду си, то словосъчетанието едва ли би се установило като устойчив езиков израз (дактилът е трисрична стихотворна стъпка с ударение върху първата сричка) (Якобсон, 1975: 205).

Какво общо има това с днешните употреби на българския език? Да вземем известното „червени боклуци“, скандирано по политически и спортни поводи. Всъщност скандирането измества нормалното място на ударението в двете думи, като го пренася върху първите срички – за да се получи именно дактилен ритъм – и така увеличава поетическата функция на езика, а заедно с нея и експресивността и въздействието на посланието (наличието на дактил по принцип прави съдържанието на текста изключително подходящо за скандиране).

По подобен начин текстът на коментара, облечен в поетическа форма, по-бързо достига до читателите, по-комуникативен е, особено когато съдържа език на омраза, както е при „червени боклуци“, или когато съдържанието е обсценно. В някои случаи подобни усилвания доближават написаното до ефектите на паресията, но без да достигат до високата степен на персонално ангажиране и поемане на политически риск, характерни за нея. Авторът на поетическия коментар нарушава правилата, прекрива табута, „провиква“ се, за да каже по-силно „истината“ по темата на дискусиата. Така все пак се поема и известен риск: да бъде цензуриран от модератора на форума.

В случаите на горещи политически събития, употребите на коментарна поезия във форумите зачестяват. Но има безброй примери за използването ѝ и извън подобен напрегнат контекст. Тя постепенно се е превърнала във всекидневен форумен феномен. Разпадайки директната си връзка с политическия календар, тя се разгръща по-широко като част от съвременната медийна популярна култура.

Контекстът: възходът на поетическото в съвременната култура

Именно добре познатият контекст на популярната култура съдейства за лесното отключване на писането в стихотворна форма и рими. Поезията и римата функционират мощно извън традиционното им приложение в литературата. Съвременният човек е обграден от жанрове, които представят римите като нещо близко до всекидневния език. Налице е изненадващо изобилие от примери.

Днес до поетически средства нерядко прибегват самите политици. Жорж Ганчев например използва шеговита рима, за да подсили посланието си: „На президентските избори ще кандидатстваме Сульо, Пульо, Атанас и аз“ (по време на кампанията за президент през 1996 г.). През 2015 г. кандидатът за кмет на София от БСП Михаил Мирчев използва поезия, публикувана в личния му профил във Фейсбук, за да коментира в стихове актуални събития и произшествия, политически сюжети в БСП. Бившият председател на парламента

проф. Огнян Герджиков издава поредица от книги, в които в стихотворна форма описва аспекти на правото („Гражданскоправна поема. Стихотворения“). В предговора към книгата поетът Недялко Йорданов определя текста като нов жанр в съвременната българска литература – „правна поезия“¹³.

В други случаи фенове на политици пишат стихове за възхвала на любимците си. Понякога поезията е използвана за пародийни политически цели (както в предизвикалата много коментари „Ода за Бойко Борисов“, публикувана във Фейсбук)¹⁴. Медиите на свой ред също лесно актуализират познат поетически репертоар, за да привлекат по-активно вниманието на читателите, както например в заглавието „Тогава Джамбазки пристигна с гръм“, ремиксиращо стих от „Опълченците на Шипка“ на Иван Вазов¹⁵. И обикновена рима в заглавието може да играе същата роля: „Докато ние им гледаме сеира, те си уреждат келепира“¹⁶.

Извън политиката и медиите, поетическият инструментариум намира място в рекламата, в имена на заведения (от вида „Кейки-Бейки“, „Take a Cake“) и в много любителски обяви, например:

¹³ (Герджиков, 2015).

¹⁴ (Хит в мрежата..., 2018).

¹⁵ (Стамболов – Сула, 2019).

¹⁶ (Караджов, 2019).

Обява на ул. Шипка в София, август 2019 г.

Снимка: авторът.

Понякога поезията се използва активно в онлайн комуникацията заради самото удоволствие да се пише в стих и рими. В големия сайт BG-Мамма са създадени цели теми, посветени на идеята за такъв вид общуване. В сайта се провежда и специален конкурс „Стихове, посветени на BG-Мамма и форумите“. Ето откъс от участвалата в конкурса „ОДА ЗА BG-Мамма“ с автор *jullianna*:

[...]

Това е друг свят, в който с радост навлизаш

от който понякога с мъка излизаш.

Там няма пране или мръсни чинии.

Не чистиш, не готвиш и нищо не миеш.

На приказки сладки денят си минава

До кат се обърнеш ноца приближава.

Понякога даже се чувташ виновен,

че бил си ти толкова многословен.

Детенцето малко само си играло

и пак сам самичко до теб е заспало.

Мъжът ти и той веч на спалнята хърка

сънува как още от секс те побърква,

а ти пак се взираш в монитора син.

Момиче стегни се - минава един.¹⁷

[...]

В други сайтове популярност има разменянето на кулинарни рецепти, създадени
в стихотворна форма:

Във купа чукваш три яйца,

добавяш захар – чаша чаена една,

разбъркваш с миксер или на ръка,

да се разтвори хубавичко захарта.¹⁸

[...]

Към тези примери несъмнено трябва да се добави разцветът на любителската
поезия и съответно на любителската литературна критика във Фейсбук и в някои

¹⁷ (Стихове, посветени на..., без дата).

¹⁸ (Магьосника, 2012).

други, по-специализирани сайтове. Хиляди автори пишат и публикуват онлайн поетическите си опити и получават оценки за тях (Бодаков, 2011). Тази активност се извършва извън официалните рамки на литературата и така „връща“ поезията при хората като тяхна собствена творческа институция.

За цялостната потопеност на съвременния българин в морето от стихове и рими основна роля имат и текстовете в произведенията на популярната музика. Наред с позитивните и романтични послания, тук, както в примера с Хиподил по-горе, са широко разпространени и обсценни мотиви, особено в R’n’B, хип-хопа и чалгата. В тези жанрове провокативността и вулгарността често се подсилват със средствата на римата. Например в песента на ТИТА „Антилопа“:

Ах, каква си антилопа, газела,
да ти пръсна дисплея и панела!
[...]

Или в „Рибна фиеста“ на Валдес:

И ловец съм, и рибар съм,
на закона мамата ебал съм,
Чужди булки в коли,
язовири и гори.
[...]

Сексуализирането на текстовете в тези жанрове нерядко граничи с кича и скандала. Симпатиите на публиката са спечелени с конструиране на опозиция на произведенията на „възпитаната“ популярна култура. Нарушаването на табута става неотменна част от пазара.

Форумите и обсценната реч

Очевидно е, че на фона на естетическите качества на подобни текстове, добили изключителна популярност и медийна видимост, много от коментиращите във форумите могат лесно да се почувстват окуражени и да „посегнат“ към поезията. В творческите им интерпретации обценната поезия най-често се обвързва с политически теми. Така например, във форума на Dir.bg под интервю с Ана Вилфан, млад експерт в екипа на Мая Манолова по време на кампанията ѝ за кмет на София през 2019 г.,¹⁹ потребителят *Зъл дух* пише:

Със социалиска млада най-обичам,
зад казаните аз да се натискам!
И имам аз една мечта,
в чинията на Бузлужда
грубо в гъза да я плющя,
дорде дочката на мама
спука на чинията тавана!

И най-подире на чинията
всички социалистки да се натоварят
и към сибирската Масква да отлетят!

Тези стихове предизвикват двусмислена реакция сред останалите участници във форума. Например *Супермодератор към подчинен!* е раздвоен между критиката за това, че изобщо се допуска публикуването на подобни коментари и удоволствието от интерпретацията на текста: „Ще се уволняваме! Не може да триете нормални коментари на нормални хора, защото не Ви харесват, а да пускате всички възможни простотии, защото сте им фен или сте от същата партия, коалиция и структура. Народът, че е луднал не е вина на сайта. Вината

¹⁹ (Петрова, 2019).

на сайта е, че подкокоросва народа да лудее. [...] Страхотно и сензационно произведение. Браво на автора и отличен за редактора! Абе,... изобщо едно голямо БРАВО на всички пишещи, непишещи и нечетящи братя и сестри! Браво за ГЕРБ, bravo за БСП и всички, които Ви подлудиха до това състояние на нелечимост! Жалко. Що се касае до "лекият" сексуален намек ,в първата строфа то лично аз приемам думата "млада" и хич не се интересувам от политическа принадлежност, амбиции и други разсейващи последващата дейност дрънканици. :)"²⁰

Именно раздвояването между доловеното нарушаване на нормите във форума и удоволствието от ненаказаното прекриване на приетите езикови граници е основният ключ, в който се възприемат този вид текстове. Ясно се откроява и фактът, че модераторите често пропускат без санкция obscenни коментари, направени в поетическа форма, докато в същото време са по-строги при обикновени и де факто по-леки нарушения на етичните норми. Модераторите по правило проявяват търпимост към поетическия език, възприемат го, в повечето случаи подсъзнателно, като слово, защитено в по-голяма степен от санкция. Дори най-вулгарните и obscenни примери на коментарна поезия целят преднамерено поддържането на известна, макар понякога твърде слаба, условна и смътна, връзка с „изкуството“. Тази осезаема връзка е конституиращ елемент за форумната поезия и нерядко въздържа модераторите от прилагане на наказания. В същото време отношението с литературата често е използвано за целите на съзнателно противопоставяне на високото словесно изкуство, възприемано от някои участници във форумите като далечно в социален смисъл и елитарно. Тук вулгарният език, обърканата граматика, произволните правопис и пунктуация имат оразличителна роля и позволяват на пишещия да се ситуира в контракултурна позиция. И по-малко образованият, и социално маргиналният се възползват от правото на публичност и достъп до творческа изява.

²⁰ (Петрова, 2019).

Отвоюване на пространство за иновации

Нека направим кратко обобщение. Римите и по-широко поезията днес са навсякъде около нас. Налице е разширяване на границите на популярната култура чрез естетизиране на всекидневното писане в много форуми и онлайн платформи. Авторите на коментари са окуражени от поетическото свръхизобилие в съвременната култура и извличат удоволствие от създаването на римувани стихове. Чрез тях те често влизат в състезателни отношения помежду си, конкурирайки се за вниманието на останалите участници във форумите. Обхватът на това творчество е широк: от патетичното и лиричното, през забавното и смешното, до вулгарното и обценното.

Булевардните медии по-често използват език на омраза и обценна лексика (Бонджолова, 2017). Очаквано, в техните форуми присъствието на този вид реч е по-силно изявено. Употребата ѝ от политици и тиражирането ѝ по-нататък от медиите създава контекст за пишещите във форумите, независимо дали си служат с поезия за целите на коментара или не. Реакциите на публиката обаче имат и своя собствена логика и не могат да бъдат разбрани пълноценно единствено в плана на „подражанието“ на вече съществуващи езикови практики, зададени „отгоре“ – от медиите и политическите елити. В много от случаите използването на „нисък“ език се случва не в съзвучие, не като ехо, а, обратно, като противопоставяне на дискурса на елитите, в това число и на вътрешно-форумните елити („безспорните“ авторитети в платформите, притежателите на най-висок рейтинг).

Лирическите опити във форумите могат да се развиват в две противоположни посоки: едната е „нагоре“, към по-високите и дори професионални поетически форми, докато другата е „надолу“, към вулгарното и обценното. Противопоставянето между „висока“ и „ниска“ култура в случая обаче не изглежда продуктивно. Дори професионалният литератор Бербенков тук

понякога се изкушава да слезе в по-ниски регистри: „Имаше си чар жената / единствено между... краката“.²¹ В поетическите коментари границата между „високо“ и „ниско“ най-често е неустойчива. Аналогично, подобна двусмисленост и неопределеност е характерна например за рапа. Макар да е обвиняван в употреба на неприличен език, за изобразяване на насилие и подкрепа на притежаването на оръжие, в мизогиния и възхвала на консумативната култура, анализът му като културен феномен показва, че той не причинява, а отразява вече съществуващи проблеми в обществото и се опитва да им се противопостави с достъпните му езикови и музикални средства (Blanchard, 1999). Вулгарното и дори речта на омраза могат да бъдат част от естетически действия за съвременно „оварваряване на езика“, използвани в хода на социални и културни битки. По сходен начин коментарът в поетическа форма често прилича на „рапиране“ по темата на статията. Тук, също както в рапа, могат да са налице „мръсна“ лексика, изковаване на нови думи („прокурватурата“, „предсрок“), игри с римата, преработване на популярни текстове и т.н. Всъщност, под формата на противопоставяне на езиковата „нормалност“, се печели естетическа и символна власт. Неслучайно, както отбелязва Венцислав Димов, в критиките на подобни културни практики често прозира „атавистичен страх на изживяващите се в елитарна позиция от егалитарната сила на масите“ (Димов, 2009: 124).

В крайна сметка форумните поетически намеси показват, че отношенията между медиите и техните публики обикновено са по-сложни от очакваното. Езиковите експерименти и предизвикателствата към модераторите успяват да отвоюват една по-широка сфера за действие от нормативно определеното за изява на публиката поле. Тази отвоювана територия най-често има временен статус и положението ѝ е несигурно. Спечелването ѝ трябва непрестанно да бъде подновявано в хода на дискусиите. Регламентираното от медиите пространство за коментариране е обвързано с изисквания, които поставят поведението на

²¹ (Гореща вълна причини..., 2009).

публиката в определени рамки – правилата на форумите. Ето защо в превключването към поезия, в рязката смяна на очакваното езиково поведение се съдържа и бунт срещу тези формални ограничения. Част от публиката открива начини за съпротива срещу тях. А оттук – и срещу по-широките ограничения върху ресурсите за изразяване, достъпни за обикновените хора.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

БОДАКОВ, Марин (2011). Три лирически тезиса за поезията във Фейсбук: стихотворението като стих. *СЕМИНАР_BG*, Брой 6. Професионалисти и аматьори онлайн (съст. Десислава Лилова). Достъпно на: < <https://www.seminar-bg.eu/spisание-seminar-bg/broub/item/331-три-лирически-тезиса-за-поезията-във-фейсбук-стихотворението-като-стих.html>> (последно посещение 10.12.2019). [Bodakov, Marin (2011). Tri liricheski tezisa za poeziyata vav Facebook: stihotvorenieto kao stih. *Seminar_BG*, issue 6. *Profesionalisti I amatyori online* (ed. Desislava Lilova)]

БОНДЖОЛОВА, Валентина (2017). Обсценната лексика в българското медийно пространство. В: *Опцена лексика у српском језику. Зборник радова са истоименог научног скупа*. Уредник: Јордана Марковић. Ниш, 2017, 21-43. Достъпно на: < https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/zbornici/2017/download/1700_bf545873778fb0471ddd0bb815fe77cc> (последно посещение 10.12.2019). [Bondzholova, Valentina (2017). Obsstennata leksika v balgarskato mediyno prostranstvo. V: *Opstsena leksika u srpskom jeziku. Zbornik radova sa istoimenog nauchnog skupa*. (Urednik: Jordana Markovich). Nish, 2017, 21-43]

ДИМОВ, Венцислав (2009). За чалгата с омерзение и обич. В: *Новите млади и новите медии* (съст. Дичев, Ивайло и Орлин Спасов). София: Институт „Отворено общество“. [Dimov, Ventsislav (2009). Za chalgata s omerzenie i obich. V: *Novite mladi i novite medii* (ed. Dichev, Ivaylo i Orlin Spassov). Sofia: Institut Otvoreno obstestvo]

ЯКОБСОН, Роман (1975) (1960). Лингвистика и поетика. В: *Структурализм: „за“ и „против“* (Под редакция Е. Я. Басина и М. Я. Полякова). Москва: издательство „Прогрес“. Достъпно на: https://imwerden.de/pdf/strukturalizm_za_i_protiv_1975__ocr.pdf (последно посещение 10.12.2019). [Yakobson, Roman (1975) (1960). Lingvistika i poetika. V: *Strukturalizm: ‘za’ i ‘protiv’*. Pod redakciey E. Ya. Basina i M. Ya. Polyakova. Moskva: Izdatelstvo ‘Progres’]

BLANCHARD, Becky (1999). ‘The Social Significance of Rap & Hip-Hop Culture’, In: *Ethics of Development in a Global Environment (EDGE) | Poverty & Prejudice | Media and Race*. Достъпно на: < [tps://web.stanford.edu/class/e297c/poverty_prejudice/mediarace/socialsignificance.htm](https://web.stanford.edu/class/e297c/poverty_prejudice/mediarace/socialsignificance.htm)> (последно посещение 10.12.2019).

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

АНГЕЛОВ, Георги (2019). Цачева поиска с "нарочно волеизявление" да бъде проверена сделката за новия ѝ апартамент. *Dnevnik.bg*, 22 март. Достъпно на: <<https://www.dnevnik>

bg/politika/2019/03/22/3408381_cacheva_poiska_s_narочно_voleizyavlenie_da_bude/ > (последно посещение 23. 11. 2019). [Angelov, Georgi (2019). Tsacheva poiska s 'narочно voleizyavlenie' da bade proverena sdelkata za noviya u apartament. *Dnevnik.bg*, 22 mart]

ГЕН. ЛУКОВ И НЕГОВИТЕ УБИЙЦИ (без автор) (2016). *Clubz.bg*, 11 февруари. Достъпно на: <https://clubz.bg/34384-gen_lukov_i_negovite_ubijci> (последно посещение 23. 11. 2019). [Gen. Lukov i negovite ubiyци (bez avtor) (2016). *Clubz.bg*, 11 fevruari]

ГЕРДЖИКОВ, Огнян (2015). *Гражданскоправна поема. Стихотворения*. София: Български Бестселър. [Gerdzhikov, Ognyan (2015). *Grazhdanskopravna poema. Stihotvoreniya*. Sofia: Balgarski bestselar.]

ГОРЕЩА ВЪЛНА ПРИЧИНИ РЕКОРДНИ ТЕМПЕРАТУРИ В БЪЛГАРИЯ (без автор) (2009). *Dnevnik.bg*, 25 юли. Достъпно на: <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2009/07/25/761062_goreshta_vulna_prichini_rekordni_temperaturi_v/#comments-wrapper> (последно посещение 20. 11. 2019). [Goresta valna prichini rekordni temperaturi v Bulgaria (bez avtor) (2009). *Dnevnik.bg*, 25 yuli]

ДАЙНОВ, Евгений (2019). Защо евтините апартаменти няма да бъдат простени на ГЕРБ. *Dnevnik.bg*, 25 март. Достъпно на: <https://www.dnevnik.bg/analizi/2019/03/25/3409365_zashto_evtinite_apartamenti_niama_da_budat_prosteni_na/> (последно посещение 23. 11. 2019). [Daynov, Evgeniy (2019). Zasto evtinite apartamenti nyama da badat prosteni na GERB. *Dnevnik.bg*, 25 mart]

ИЗХВЪРЛЕН АВТОМОБИЛ (без автор) (2019). *Dnevnik.bg*, 14 ноември. Достъпно на: <https://www.dnevnik.bg/ot_vas/novini_ot_vas/2019/11/14/3990526_izhvurlen_avtomobil/?ref=id&_ga=2.51757161.1348728637.1573725371-847011506.1556702053#comment-3> (последно посещение 21. 11. 2019). [Izhvarlen avtomobil (bez avtor) (2019). *Dnevnik.bg*, 14 noemvri]

КАРАДЖОВ, Гроздан (2019). Докато ние им гледаме сеира, те си уреждат келепира. *Dnevnik.bg*. Достъпно на: <https://www.dnevnik.bg/analizi/2019/12/06/4002041_dokato_nie_im_gledame_seira_te_si_urejdat_kelepira/> (последно посещение 26. 11. 2019). [Karadzov, Grozdan (2019). Dokato nie im gledame seira, te si urezhdат kelepira. *Dnevnik.bg*]

КОТООШУ ЗАПИСА ТРЕТА ПОБЕДА НА ТУРНИРА В ТОКИО (без автор) (2009). *Dnevnik.bg*, 15 септември. Достъпно на: <https://www.dnevnik.bg/sport/2009/09/15/784784_kotooshu_zapisa_treta_pobeda_na_turnira_v_tokio/#comments> (последно посещение 29. 11. 2019). [Kotooshu zapisa treta pobeda na turnira v Tokio (bez avtor) (2009), *Dnevnik.bg*, 15 septemvri]

МАГЪОСНИКА, Миро (2012) Приказка за тиквата 2. *Miromagiosnika.blogspot.com*, 16 февруари. Достъпно на: <<http://miromagiosnika.blogspot.com/2012/02/2.html>> (последно посещение 23. 11. 2019). [Magyosnika, Miro (2012). Prikazka za tikvata 2. *Miromagiosnika.blogspot.com*, 16 fevruari]

МАРЧЕВ, Георги (2015). Къде ще бъдат станциите от третия лъч на метрото в София. *Dnevnik.bg*, 7 април. Достъпно на: <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/04/07/2507417_

kude_shte_budat_stanciite_ot_tretia_luch_na_metroto_v/#comments-wrapper> (последно посещение 23. 11. 2019). (Marchev, Georgi (2015). Kade ste badat stantsiite ot tretia lach na metroto v Sofia. *Dnevnik.bg*, 7 april]

ПЕТРОВА, Калина (2019). Ана Вилфан: Решихме да подкрепим човек с идея за нов модел в София. *M.dir.bg*, 26 септември. Достъпно на:

< <https://m.dir.bg/dnes/politika/ana-vilfan-reshihme-da-podkrepim-chovek-s-ideya-za-nov-model-v-sofiya> > (последно посещение 23. 11. 2019). [Petrova, Kalina (2019). Ana Vilfan: Reshahme da podkrepim chovek s ideya za nov model v Sofia. *M.dir.bg*, 26 septemvri]

СНАРЯД Е ОТКРИТ В РАЙОНА НА ГАРА ГОРНА БАНИЯ (без автор) (2010). *Dnevnik.bg*, 23 април. Достъпно на:

<https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2010/04/23/892074_voenen_snariad_e_otkrit_v_raiona_na_gara_gorna_bania/#comments-wrapper > (последно посещение 23. 11. 2019). [Snaryad e odkrit v rayona na gara Gorna Banya (bez avtor) (2010). *Dnevnik.bg*, 23 april]

СНИМКА НА ДЕНЯ: КИМ ЧЕН-УН В РУСИЯ (без автор) (2019). *Dnevnik.bg*, 25 април. Достъпно на:

< https://www.dnevnik.bg/photos/2019/04/25/3425386_snimka_na_denia_kim_chen-un_v_rusii/ > (последно посещение 23. 11. 2019). [Snimka na denya: Kim Chen-Un v Rusia (bez avor) (2019). *Dnevnik.bg*, 25 april]

СТАМБОЛОВ-СУЛА, Иван (2019). Тогава Джембазки пристигна с гръм!. *News.bg*, 23 септември. Достъпно на: < <https://news.bg/comments/togava-dzhambazki-pristigna-s-gram.html> > (последно посещение 23. 11. 2019). [Stambolov-Sula, Ivan (2019). Togava Dzhambazki pristigna s gram! *News.bg*, 23 septemvri]

СТИХОВЕ, ПОСВЕТЕНИ НА BG-МАММА И ФОРУМИТЕ (без дата). Архив със стихове, посветени на BG-Мамма и форумите, и класация. Достъпно на: < <https://www.bg-mamma.com/index.php?action=article;id=1401> > (последно посещение 23. 11. 2019). [Stihove, posveteni na BG-mama i forumite (bez data). Arhiv sas stihove, posveteni na BG-Mamma i forumite, i klasatsiya.]

ФЪРГЮСЪН РАЗКРИ КОГА СМЯТА ДА ВЪРНЕ БЕРБАТОВ ПРИ ТИТУЛЯРИТЕ (без автор) (2011). *Sportal.bg*, 28 август. Достъпно на: < https://www.sportal.bg/bnt/le/le_news.php?news=322394 > (последно посещение 23. 11. 2019). [Fargyusan razkri koga smyata da varne Berbatov pri titulyarite (bez avtor) (2011). *Sportal.bg*, 28 avgust]

ХИТ В МРЕЖАТА! МЪЖ НАПИСА ОДА ЗА БОРИСОВ, ОБЯВИ ГО ЗА ИКОНА (без автор) (2018). *Blitz.bg*, 25 декември. Достъпно на: < https://blitz.bg/obshtestvo/khit-v-mrezhata-mzh-napisa-oda-za-borisov-obyavi-go-za-ikona-snimki_news647914.html > (последно посещение 23. 11. 2019). [Hit v mrezhata! Mazh napisa oda za Borisov, obyavi go za ikona (bez avtor) (2018). *Blitz.bg*, 25 dekemvri]

ШОКИРАЩИ РАЗКРИТИЯ ЗА "ДОБРОТО" ПОВЕДЕНИЕ НА ДЖОК ПОЛФРИЙМАН В ЗАТВОРА (без автор) (2019). *Blitz.bg*, 20 септември. Достъпно на:

<https://blitz.bg/kriminalni/nakazanie/shokirashchi-razkritiya-za-dobroto-povedenie-na-dzhok-polfriyman-v-zatvora-video_news698668.html > (последно посещен*ие 23. 11. 2019). [Shokirashti razkritiya za 'dobroto' povedenie na Dzhok Polfryiman v zatvora (bez avtor) (2019). *Blitz.bg*, 20 septemvri]